

FERSKVANDSFISKERIBLADET

Udgivet af Ferskvandsfiskeriforeningen For Danmark – Anno 1902

Nr. 5 - 122. årg. November-December 2024

Små kommende lystfiskere ved Gudenåen

Tværfaglig interesseorganisation for
lystfiskeri - ferskvandsfiskeri - akvakultur og bredejerinteresser

Leder:

Fiskebestandene under pres

Fiskebestandene i havet og vore fjorde er under pres på grund af forurening, overfiskning, ødelæggelse af bunden efter travlfiskeri, fjernelse af stenrev m.m.

Alle disse påvirkninger af miljøet gør, at der er færre fisk at fange. Der kan let opstå kamp om de fiskepladser hvor der stadig er fisk at fange.

Ferskvandsfiskeriforeningen er med til at udvælge de fiskere samt de pladser hvor de skal fiske (Bierhvervsfiskeriudvalget).

Det er først og fremmest de fiskere der skal leve af salg af fisk, vi må prioritere højt. Alt for mange søger om at komme ind i fjordene for at fiske.

Det vil være forkert, at give alle lov til at fiske i vore fjorde, de er opvækst sted for

mange fiskearter.

Da fjordene er forholdsvis små, vil for mange garn gøre stor skade på bestandene samt på udtrækene fisk fra åerne. Vi skal også tage hensyn til de som fisker der i forvejen.

Man må arbejde mere på at forbedre miljøet i vores hav og fjorde så fiskebestandene øges, fjordene er jo også det sted hvor der foregår en del rekreativ fiskeri.

Men det er jo en længerevarende proces, så kom i gang med at bekæmpe alle de ting det ødelægger miljøet og vore vande. Vi kan alle bidrage med arbejdet, selv små indsatser hjælper, bare der er mange af dem.

Max Thomsen

Indholdsfortegnelse

Leder - Fiskebestandene under pres	2
Indkaldelse til ordinær generalforsamling	3
Fiskekvoterne for Østersøen i 2025 er på plads	4-5
Tanker fra formanden.....	6
Notat om fiskeri med bundslæbende redskaber	7
Etableringen er begyndt af Naturnationalpark Fussingø	8-9
Referat fra mødet i Nørreådalens Landskabsråd.....	10-12
Politik: Spørgsmål til Fødevarerministeren	13-15
Livet som erhvervsfisker ved Mossø - del 2	16-31

Afholdes i LSF's lokale i Langå Kulturhus, Bredgade 4, 8870 Langå.

Erhvervsfiskere: Ny skal vælges.

- Forslag fra medlemmerne, skal for at komme til behandling på generalforsamlingen, være formanden i hænde senest 3 uger før afholdelsen af generalforsamlingen. Indkomne forslag offentliggøres 14 dage før generalforsamlingen, på foreningens hjemmeside.

Lystfiskere: Ny skal findes.

På bestyrelsens vegne
Bjarne Bach

Fiskekvoterne

for Østersøen i 2025 er på plads

Landene i EU har forhandlet i flere dage, og nu er næste års fiskekvoter for Østersøen forhandlet på plads. Kvoterne ligger fortsat på et lavt niveau på grund af de pressede forhold i Østersøen.

Pressemeddelelse fra Ministeriet for Fødevarer, Landrug og Fiskeri

Fiskekvoterne for Østersøen i 2025 er tirsdag formiddag forhandlet på plads i EU's Ministerråd i Luxembourg. Flere fiskebestande i Østersøen har det svært, og derfor har biologerne rådgivet om lave fiskekvoter ligesom i de foregående år.

Fra dansk side er det igen lykkedes at

sikre bifangstkvote for torsk, så der fortsat kan fiskes efter rødspætte, hvor torsk er en hyppig bifangst. Forbuddet mod rekreativt torskefiskeri blev videreført.

Også for sild i den vestlige Østersø er der fastsat en bifangstkvote. For sild i den centrale Østersø kan kvoten stige med 108 pct. for 2025, da bestanden har fået det bedre. En begrænset mulighed for små fartøjer til at fiske efter sild med garn

FAKTA

Ved forhandlingerne om fiskekvoter for Østersøen forhandles om 10 forskellige bestande, hvoraf følgende syv fiskekvoter har særlig relevans for dansk fiskeri. EU-kvoterne er sat som følger for 2025:

- Torsk i den vestlige Østersø: 266 tons til bifangst (-22 pct. i forhold til 2024, oprindeligt forslag var -73 pct.)
- Torsk i den østlige Østersø: 430 tons til bifangst (-28 pct. i forhold til 2024, oprindeligt forslag var -68 pct.)
- Sild i den vestlige Østersø: 788 tons

til bifangst (uændret i forhold til 2024, oprindeligt forslag var -50 pct.)

- Sild i den centrale Østersø: 83.881 tons (+108 pct. i forhold til 2024, oprindeligt forslag uændret)
- Brisling: 139.500 tons (-31 pct. i forhold til 2024, oprindeligt forslag var -42 pct.)
- Rødspætte: 11.313 tons (uændret i forhold til 2024, oprindeligt forslag uændret)
- Laks: 34.787 styk (-36 pct. i forhold til 2024, oprindeligt forslag uændret)

Foto: Lars Hoffmann, Pixabay

og andre passive redskaber er videreført for at give mulighed for at opretholde et mindre kystfiskeri.

For brisling blev kvoten reduceret mindre end EU-Kommissionen foreslog. Det suppleres imidlertid af en lukkeperiode for fiskeri efter pelagiske arter i brislings gydeperiode fra den 1. maj til den 31. juli i den østlige Østersø uden for 12 sømil, dog med en undtagelse for små fartøjer, som fisker med passive redskaber.

Muligheden for at hjemtage én fedtfin-neklippet laks pr. dag pr. rekreativ fiskeri blev videreført.

Minister for fødevarer, landbrug og fiskeri Jacob Jensen (V) siger:

”Vi skal passe på vores fiskebestande, og nogle fiskebestande i Østersøen har det svært. Men der er også arter som rødspætte, centralsild og brisling, der har det godt, eller har fået det bedre. Derfor har det været vigtigt for mig at sikre, at vi fra Danmark kan fiske efter de arter, der har det godt. For lokalsamfundene langs de danske kyster spiller fiskerierhvervet en afgørende rolle. Og jeg er selvfølgelig meget optaget af, hvordan vi får de bedst mulige rammer for fiskerierhvervet, så vi også har et dansk fiskerierhverv langs Danmarks kyster i fremtiden.”

Tanker fra formanden

Manglende sagsbehandling

Inden for kommunalsagsbehandling om revurdering af miljøgodkendelser til dambrug, oplever vi en langtrukken og manglende sagsbehandling af ansøgt materiale.

Det er frustrerende for både virksomhed og interesser for miljøet omkring virksomheden, at man ikke bliver sagsbehandlet.

Der er eksempler på at der er gået flere år, hvor ansøgte revurderinger af miljøgodkendelser er blevet syltet, uden saglig grund til dette.

Det er ikke kun virksomheden der er taber i disse situationer, det er også miljøet omkring virksomheden, al udvikling står stille både for virksomhed og miljø i sådanne situationer.

Vandplaner

Nu er vi i gang med tredje planperiode for vandplanerne, det er da utroligt at der fortsat er forhindringer for fauna og fisk i det danske land, når man har haft så mange år og så mange penge at gøre godt med.

Hvis nu kommunalsagsbehandling og vandplanerne tog lidt fat, tænker vi i Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark.

Fri vandring for fauna og fisk, og et dambrugserhverv med friske fisk.

Peter Holm

Notat om fiskeri med bundslæbende redskaber

Biodiversitetsrådet har udgivet notat om fiskeri med bundslæbende redskaber i beskyttede områder

I oktober udgav Biodiversitetsrådet et notat, der opsummerer, hvordan fiskeri med bundslæbende redskaber påvirker den marine biodiversitet i beskyttede havområder i Danmark.

Biodiversitetsrådet har udgivet notatet "Anvendelse af bundslæbende fiskeredskaber i beskyttede havområder - effekten på den marine biodiversitet", der med udgangspunkt i den nuværende viden begrunder, hvorfor fiskeri med bundslæbende redskaber ikke er foreneligt med beskyttede havområder, hvis disse områder effektivt skal bidrage til forbedring af den marine biodiversitet.

Rapporten er tilgængelig i en klausuleret udgave. Ønskes en udgave af rapporten, sendes en mail til den kommunikationsansvarlige i Biodiversitetsrådets sekretariat på mail@biodiversitetsraadet.dk.

Annoncepriser

1/1 side (131 x 192 mm)	kr. 2.250,-
1/2 side (131 x 94 mm)	kr. 1.400,-
1/3 side (131 x 60 mm)	kr. 1.250,-
1/4 side (131 x 44 mm)	kr. 1.000,-

Alle annoncepriser er inkl. 4-farver og ekskl. moms.

Annonceindleveringsfrist

Ferskvandsfiskeribladet udkommer

6 gange årligt:

15. februar, 15. april, 15. juni, 15. august,
15. oktober og 15. december.

**Sidste frist for rettidig
indlevering af annoncer, er den
20. i måneden før udgivelse.**

Al henvendelse vedr. annoncer rettes til:

Rabol A/S
Søndergården 8
9640 Farsø
Tlf. 98 63 10 61
e-mail: ferskvand@rabol.dk

Etableringen er begyndt

af Naturnationalpark Fussingø

I Naturnationalpark Fussingø har natur og biodiversitet førsteprioritet. I forbindelse med etableringen af naturnationalparker bliver der fældet træer og fjernet dræn for at sikre naturen de bedste vilkår.

Tekst og billede: Naturstyrelsen

Fremover bliver det gamle herregårds-landskab Fussingø ved Randers mere varieret.

Overgangen mellem skov og eng bliver mere flydende, naturlige småsøer genopstår, og store græssende dyr spiser urter, knopper og bark – til gavn for en lang række dyr og planter.

Etableringen af Naturnationalpark Fussingø er i fuld gang – og lige nu fælder Naturstyrelsen træer, så der bliver plads til hegnet omkring naturnationalparken.

Dét sikrer, at det samlede naturområde på 833 hektar kan udvikle sig vildere og mere dynamisk fremadrettet:

- Der mangler store områder med vildere natur, hvor dyr og planter kan leve – og udbrede sig. Nu skaber vi mere plads til naturen, så truede og sjældne arter får bedre levevilkår. Samtidig kan vi alle se frem til vildere naturoplevelser, hvor vi bl.a. vil kunne se flere fugle, insekter, padder og svampe, siger vicedirektør i Naturstyrelsen, Signe Nepper Larsen.

Der bliver taget hensyn til store, gamle træer i hegnets forløb, så de fortsat vil

være en del af naturen, og størstedelen af hegnslinjen følger eksisterende skovveje, stier og lysåben natur.

Fjerner ikke-hjemmehørende arter

Derfor kan besøgende nu og den kommende tid møde maskiner, hvis de besøger området. Fx er der også i løbet af september og oktober fjernet en del træer, der ikke vokser oprindeligt i Danmark. Det skaber mere lys og plads til de arter, der oprindeligt hører hjemme her.

Træ- og landbrugsproduktionen ophører også i området. Derfor bliver der fjernet dræn på marker og i enge, som tidligere har holdt jorden tør. Nu skal vandet igen

finde sit naturlige leje, så der opstår flere vådområder:

- Naturnationalparken bliver et helt unikt sted, og det er meget glædeligt, at vi nu er i fuld gang med at etablere den. Her kan man virkelig få spændende naturoplevelser. Der bliver et mylder af liv, som man kan gå og forbyde sig i, lyder det fra Katrine Fruelund, som er bestyrelsesformand for naturnationalparken.

På sigt bliver der sat krondyr og stude ud i området, som med deres græsning, skrælning og fejning af træer og buske og forstyrrelser af jordbunden skaber dynamik til gavn for fugle, insekter, svampe og planter.

FAKTA NATURNATIONALPARK FUSSINGØ

- Naturnationalpark Fussingø er ét stort, sammenhængende naturområde på ca. 833 hektar.
- Den mest sjældne art i Naturnationalpark Fussingø er planten kortskaftet skeblad, som man troede var uddød i Danmark. Den blev genopdaget i Fussing Sø tilbage i år 2000.
- Naturnationalparken er desuden levested for en række sjældne fugle, pattedyr, insekter og svampe, der hovedsageligt lever i gammel løvskov. Flere arter er også tilknyttet skovlysninger – såsom hvepsevåge og rødrygget tornskade.
- Desuden er der en række arter af laver, der er afhængige af ren fugtig luft,

samt en række arter knyttet til vand eller våd bund. Af de arter, der er knyttet til døde træstammer er bl.a. sortspætte, som hyppigt kan ses eller høres i Naturnationalpark Fussingø.

Læs mere om Naturnationalpark Fussingø: <https://naturstyrelsen.dk/vildere-natur/naturnationalparker/naturnationalpark-fussingoe>

Læs mere om, hvad du kan opleve i Fussingø på to timer: <https://naturstyrelsen.dk/find-et-natuomraade/naturguider/naturnationalparker/naturnationalpark-fussingoe>

Referat fra mødet

i Nørreådalens Landskabsråd

Den 21. oktober 2024 var der møde i Nørreådalens Landskabsråd

Deltagere:

Rådet bestod af lodsejere, repræsentanter fra organisationer som Danmarks Naturfredningsforening, VibLand, kommunale embedsmænd, og forskere fra AU Foulum samt observatører.

Dagsorden og centrale emner:

1. Velkomst:

Mødet blev åbnet af Martin Molbo, som introducerede afbud og nye gæster.

2. Orientering:

Status på Plan22+ projektet blev præsenteret, herunder finansiering af initiativer som landskabsstrategi og kommuneplanretningslinjer.

3. Drøftelse af landskabsobservatorie:

En kombineret model blev vedtaget, hvor

Tids- og milepælsplan, september 2024. Klimaet og ådalenes fremtid. Samt		
		Marts April
Landskabsråd	Arbejdsgruppemøder	X
	Styregruppemøder	X
	Landskabsrådsmøder	X
	Politisk behandling	
Landskabsobservatorie	Fagligt seminar om landskabsobservatorie	
	Møder	
Analyser	Vandet i ådalen (konsulentudredning)	
	Oplæg til forvaltningsgrundlag for vandet (videre proces)	
	Oplæg til datasammenstilling, økosystemtjenester og socioøkonomisk effekt (AAU)	
	Oplæg til fysisk planlægning (KU)	
Lokal landskabsstrategi	Møder	
Randers Kommune	Oplæg til geografisk placering	
	Oplæg til lokal strategi	
	Endelig lokal strategi	
Samlet rapportering		

observatoriet bliver en del af landskabsrådet med en tilknyttet arbejdsgruppe, hvilket gør det mere fleksibelt at administrere.

4. Revision af kommuneplaner:

Arbejdet med forslag til nye retningslinjer for Nørreådal blev diskuteret. Rådet besluttede, at mindre grupper kan indsende høringsvar, men at rådet som helhed ikke kan stå bag politiske høringsvar.

5. Status på arbejdsgrupper:

- Fokus på forvaltningsplan for vand og sti-projekter.
- Viborg Kommune undersøger mulighed for en kanoplads og arbejder på at færdiggøre stier mellem Viborg og Randers.
- Naturstyrelsen har købt jord til yderli-

KØBENHAVNS
UNIVERSITETFavrskov
Kommune

VIBORG
KOMMUNE

*Punkt 2: Plan22+ Projekt Klimaet og
ådalenes fremtid, overordnet status på
projektet, oktober 2024*

[illegible]

- gere stiplanlægning i Velds-Ørum Enge.
- Storkegruppen efterspurgte kommunal støtte til administrative opgaver.

6. Nye projekter:

Medlemmer blev opfordret til at foreslå nye emner til behandling.

7. Afrunding:

En jagtforening orienterede om samarbejde med Naturstyrelsen om regulering af mårhunde.

Konklusioner

Mødet havde fokus på praktiske tiltag som stier, biodiversitet og kommuneplanrevisioner, samt samarbejde på tværs af aktører i Nørreådal. Mødedeltagerne udviste

bred interesse for at sikre fleksibilitet og lokal forankring i beslutninger.

Efterfølgende møde fandt sted den 28. november.

FERSKVANDSFISKERIFORENINGEN for Danmark

Formand

Peter Holm,
Dybvadgårdsvej 1, 9240 Nibe
Tlf. 2323 2220
formand@ferskvandsfiskeriforeningen.dk

Næstformand

Max Thomsen,
Gl. Viborgvej 405, Ålum, 8900 Randers.
Tlf. 2081 6053
naestformand@ferskvandsfiskeriforeningen.dk

Medlemsskab og kontingent

Personligt medlemskab 568,00 årligt
(inkl. Ferskvandsfiskeribladet)
Foreningsmedlemsskab 1136,00 årligt
(afhængigt af medlemsantal)

Kasserer

Bjarne Bach,
Væthvej 51, 8870 Langå
Tlf. 2169 9200
kasserer@ferskvandsfiskeriforeningen.dk

Bestyrelse

Akvakultur

Martin Norup Nielsen, Tlf. 5047 2811

Erhvervsfiskere

Leif Olesen, tlf. 2324 4410

Lystfiskere

Max Thomsen, Tlf. 2081 6053
Finn Sommer Jensen, Tlf. 4255 7688
Bjarne Bach, Tlf. 2169 9200

Bredejere

Schneider Philipsen, Tlf. 4042 3171
Peter Holm, Tlf. 2323 2220

Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark

Postadresse:

Væthvej 51, 8870 Langå

Cvr. 2514 5615

ffd@ferskvandsfiskeriforeningen.dk

Politik:

Spørgsmål til Fødevareministeren

Fødevareministeren har den seneste tid modtaget følgende spørgsmål fra Folketinget vedrørende "catch & release fiskeri" og dyrevelfærd.

Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg
Christiansborg
1240 København K

J.nr. 2024 - 5829
Den 23. oktober 2024

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 7 (Alm. del), som Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg har stillet til ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri den 2. oktober 2024. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra ikkemedlem af udvalget (MFU) Pia Kjærsgaard (DF).

Spørgsmål nr. 7 (Alm. del)
fra Folketingets Miljø- og
Fødevareudvalg

"DTU Aqua har tidligere anslået, at ca. 40-90 pct. af de fangede laks i Danmark genudsættes. Kan ministeren oplyse estimeret for, hvor mange laks og havørreder som i sommersæsonen fanges og udsættes i forbindelse med catch & release, og hvor mange der dør ved skaderne af dette? Der henvises til artiklen "Ny rapport samler viden om fisks trivsel og overlevelse efter genudsætning i forbindelse med lystfiskeri", fiskepleje.dk, den 9. april 2024."

REPARATION AF DAMBRUG

Udførelse af nye kummeanlæg
Indhent uforbindende tilbud.

HEE ENTREPRISE A/S
- den totale løsning

Holstebrovej 79, Hee, 6950 Ringkøbing
Tlf. 9733 5360
info@hee-entreprise.dk www.hee-entreprise.dk

Annonceindleveringsfrist

Ferskvandsfiskeribladet udkommer

6 gange årligt:

15. februar, 15. april, 15. juni, 15. august,
15. oktober og 15. december.

**Sidste frist for rettidig
indlevering af annoncer, er den
20. i måneden før udgivelse.**

Svar

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri er ikke i besiddelse af data for, hvor mange laks og havørreder, der fanges og genudsættes i sommersæsonen i forbindelse med catch & release, eller hvor mange der dør af skaderne ved dette.

Af DTU Aquas rapport "Vidensyntese om effekter af catch and release-lystfiskeri på fiskens trivsel og overlevelse" fremgår det bl.a., at de fleste studier viser, at overlevelsen hos laks, ørred og gedde er højere end 90 pct. efter genudsætning.

*Jacob Jensen /
Nicolai Højlund*

**Folketingets Lovsekretariat
Christiansborg
1240 København K**

Den 9. oktober 2024

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. S 27, som medlem af Folketinget Pia Kjærsgaard (DF) har stillet til ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri den 1. oktober 2024.

Spørgsmål nr. S 27 fra medlem af Folketinget Pia Kjærsgaard (DF)

"Er ministeren enig med Det Dyreetiske Råd i, at der ikke bør foretages fiskeri på laks og havørreder med henblik på genudsætning, hvis vandtemperaturen er

over 18° C, da sandsynligheden for at de overlever er meget lille? (Spm. nr. S 27)."

Begrundelse

Spørgeren henviser til nyheden »Ny rapport samler viden om fisks trivsel og overlevelse efter genudsætning i forbindelse med lystfiskeri« fra tirsdag den 24. april på fiskepleje.dk."

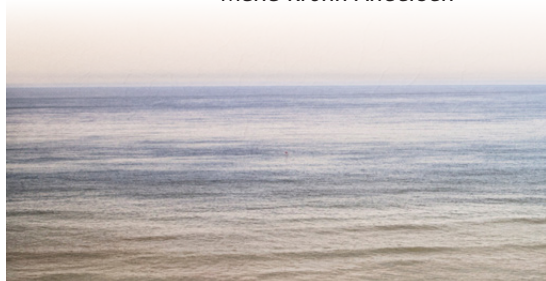
Svar

Jeg mener, at det vigtigt, at vi løbende arbejder for at sikre, at alle dyr behandles på forsvarlig vis.

Det gælder også for de fisk, der af forskellige årsager bliver genudsat i lystfiskeriet. Jeg kan konstatere, at DTU Aqua har en række faglige anbefalinger til skånsomt lystfiskeri, herunder i forhold til genudsætning af fisk. Disse anbefalinger indgår naturligvis i den løbende tilrettelæggelse af arbejdet på området.

Der henvises til den samtidige besvarelse af spørgsmål nr. S 28 fra medlem af Folketinget Pia Kjærsgaard (DF).

*Jacob Jensen /
Maria Krohn Andersen*

Den 9. oktober 2024

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. S 28, som medlem af Folketinget Pia Kjærsgaard (DF) har stillet til ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri den 1. oktober 2024.

Spørgsmål nr. S 28 fra medlem af Folketinget Pia Kjærsgaard (DF)

"Deler ministeren Det Dyreetiske Råds tanker om, at der bør skelnes mellem genudsætninger af fisk, der er fanget med henblik på genudsætning, og fisk der utilsigtet er blevet fanget? (Spm. nr. S 28)."

Begrundelse

Spørgeren henviser til nyheden »Ny rapport samler viden om fisks trivsel og overlevelse efter genudsætning i forbindelse med lystfiskeri« fra tirsdag den 24. april på fiskepleje.dk."

Svar

Som opfølgning på Det Dyreetiske Råds udtalelse om lystfiskeri blev der udarbej-

det anbefalinger til skånsomt lystfiskeri. Anbefalingerne indeholder gode råd om, hvordan lystfiskere skånsomt fanger, håndterer, genudsætter og afliver fisk, herunder i forhold til fiskeudstyr og fiske-metoder.

Anbefalingerne kan findes på DTU Aquas hjemmeside: www.fiskepleje.dk samt på lystfiskerorganisationernes hjemmeside. Det bidrager samlet til, at anbefalingerne når bredt ud og bliver implementeret blandt de udøvende lystfiskere. Området har både udviklings- og forskningsbe-vågenhed og der foregår løbende udvikling af skånsomt fiskeudstyr og fiskemetoder.

Jeg mener, at vi skal fortsætte arbejdet og vidensdelingen ad frivillighedens vej og ikke indføre regler, der skelner mellem genudsætninger af fisk, der er fanget med henblik på genudsætning, og fisk der utilsigtet er blevet fanget. Jeg ved, at mange har glæde af lystfiskeriet, og jeg vil indkalde relevante lystfiskerorganisa-tioner til et møde om det videre arbejde med skånsomt lystfiskeri.

*Jacob Jensen /
Maria Krohn Andersen*

Livet som erhvervsfisker

ved Mossø

Fortsættelsen af Anders Errboes artikel om fiskeriet ved Mossø.
1. del var med i blad nr. 4-2024.

De første erhvervsfiskere på Mossø

Den kendte folketingsmand og redaktør på Demokraten, Holger Eriksen, kom fra egnen omkring Mossø. I sin erindringsbog "Socialdemokrat og rebel" nævner han farfaderen Erik Rasmussens begyndende fiskeri i søen.

Erik Rasmussen er født i 1826 i Dørup, hvor hans far var smed. Lige efter Tre-årskrigen 1848-50, hvor Erik Rasmussen havde tjent ved et korps af herre gårds-skytter, købte han 13 tønder land på Hem Odde. Inden krigen havde han været bysmed i Tønning, og som en del af sin løn havde han af bymændene fået lov til at være autoriseret krybskytte. Rasmussen byggede et hus på Odden, lidt længere ude end motorbanen lå. Det har stort set været umuligt at dyrke noget på den sandede og forblæste odde, og selv om han havde forladt "familiefaget", kaldtes han altid Erik Smed. I kirkebogen betegnes han som husmand, men fiskede på søen og i Gammelhembæk med et net der var så stonnas-ket, at det ikke tog fisk under 10 kg.

Hans fire sønner blev hurtigt trætte af at tjene bønder, og de blev derefter de første erhvervsfiskere på søen, der var

fuld af fisk. Der var så mange aborrer, at de ikke kunne afsættes. De blev brugt til svinefoder, blot måtte man sørge for at give svinene anden føde en måned op til slagtningen. for at de ikke skulle smage af fisk.

Efter sønnernes fiskeristart i 1880'erne begyndte "Erik Smed" at gå med fisk. Det vil sige om morgenen, når fangsten kom ind, tog han en kasse på ryggen og gik fra gård til gård. En beskeden start for den senere så store eksport fra søen.

Fiskeriet fra Hem Odde fik dog ende. Sønnen Søren døde ved en forfærdelig ulykke ved militæret, og de manglende afsætningsmuligheder fik brødrene Niels og Marius til at søge andre græsgange. Kun den ældste søn, Chresten, fortsatte fiskeriet, men fra den anden side af søen. "Erik Smed" blev boende på det øde sted indtil i 1906, hvor han solgte Hem Odde for 3.000 kroner og flyttede på aftægt hos Holger Eriksens far i Østbirk.

Chresten Eriksen, der blev født på Hem i 1857, flyttede først til Alken og inden århundredeskiftet til Boes. Han giftede sig i 1897 med sin langt yngre husholderske Johanne Kathrine. Chresten blev kort efter brylluppet alvorlig syg, og Kathrine blev trøstet af den stedlige læge: "Hvor er det

*Sven Fisker ved sit lille fiskeskur ved Vædebro. Han overfiskede ikke, for som han sagde: "Bare det giver til ugen, og vi har det godt". Kom man på besøg, kunne man smage hans nyttige opfindelse "støvlebeeren", et par øl der blev skyggefuldt opbevaret i hans fiskestøvle
(Foto udlånt af familien)*

synd, at så ung en kone skulle blive enke så tidligt". Chresten overlevede dog sin kone, der døde i 1954, og han fiskede, til han blev meget gammel, hvorefter han passede sin have og sine bier. Chresten fik kontakt med fiskeopkøbere, så han kunne afsætte store mængder brasen

Chrestens sønner, Christian Michael og Magnus, fortsatte fiskeriet med den ældste som "skipper". Man kan se på afregningerne fra Fuldbro, at beløbene blev afregnet kontant til ham. 9. maj 1947 betalte Christian M. Eriksen 450 kroner i vandleje til Fuldbro Mølle. Det blev den

sidste fiskesæson for ham, for derefter udvandrede han til Lydum, hvor han overtog telefoncentralen efter sine svigerforældre. Magnus (1900 - 1971) stoppede med fiskeriet, da broderen udvandrede, og ernærede sig siden som daglejer i Boes.

Selvom Eriksen-familien forlod egnen, var erhvervsfiskeriet på nordsiden af søen ikke forbi. Laurs Peder Sørensen og hans bror fisker Søren J. Sørensen fiskede fra Emborg allerede fra omkring 1910 til slutningen af halvtredserne. De var især kendt som meget dygtige kolbefiskere (en fiskemåde som blev indført til Mossø af ci-

stercienserne på Øm kloster) om vinteren og brugte det gamle udstyr bortset fra, at de gik fra de gamle hestehårsliner til de nye nylonsnore, som Ejler Olsen, der kom til Mossø fra Limfjorden, udviklede. Der er ikke så mange efterretninger om dem. De boede jo på "den forkerte side" og blandede sig ikke så meget med de andre fiskere. Man skal huske, at amstgrænsen stadig går gennem Mossø, så de mærkelige mennesker fra "den forkerte side" har

man holdt sig fra. En del af deres fiskegrejer er nu på Ferskvandsmuseet i Ry.

En anden fisker fra nordsiden af søen, Niels Peter Jensen, blev aldrig kaldet andet end amtmanden, fordi han havde fået understøttelse, der dengang udbetaltes af amtet. Han fiskede i Mossø udfor Gertrudsminde mellem Boes og Alken. Ejeren, Johannes Rasmussen, forlangte i vandleje humant kun ål til sin kones fødselsdag 31. juli. I Løhmans kassebog, der findes på

Egnsarkivet i Skanderborg, står han i 1940 noteret for afregning:

"Niels Peter Jensen, Boes, 1 kg store ål 2 kr. og 2 kg små ål 1,80 kr.". Fiskevandet blev efter "amtmandens" tid udlejet for 1 200 kr. om året.

Omkring Alken holdt den farverige Svend Fisker til. Han var født i 1913 og opvokset på Sølyst ved Vrold sø. Han var søn af møllersvend og mælkekusk Julius Nielsen og hustru Sophie Frost fra gården Mannesbjerg ved Mossø. Julius Nielsen ejede og navngav øen St. Helena, der dukkede op i søen ved vandstandssænkningen af Skanderborg Sø. Øen står på alle officielle kort. Men søens navn mangler på de fleste.

Svend Fisker begyndte tidligt at fiske og fik hyre hos en fisker på Helgenæs. Han flyttede tilbage til søerne. Først hos den navnkundige Henrik Løve ved Vitved Færgested i Stilling

Fisker Ejler Olesen blev født 21. februar 1893 i Lihme. Døde i Voerladegård i 1970. (Foto udlånt af Leif Olesen)

sø og siden som selvstændig i Mossø, hvor han blev kendt som en hård hund, der ikke var bange af sig. Svend boede med sin kone Ritza og børn i en jernbanevogn i Alken. Han fiskede på sommerfiskeriet altid alene, men var ofte med fiskekollega Toftegård ude, når der var brug for det. En gang på isfiskeri i tåge kom hans ledsager alvorligt til skade. Svend kom på land og fik alarmeret Falck, og gennem tågen fik vist redningsfolkene ud til den bevidstløse mand. Bagefter spurgte redderen, hvorfor Svend turde forlade den bevidstløse mand, der kunne være frosset ihjel. "Nej", svarede Svend, "jeg hældte en halv flaske brændevin i ham, før jeg løb efter hjælp."

Svend havde altid sagt, at sønen ikke skulle tage ham, men 24. marts 1974, kom han efter dagens andet fiskeri ikke ind til aftalt tid. Ritza blev naturligvis urolig og alarmerede de andre fiskere. De fandt ham ikke og først fire måneder senere, drev han i land lige ved sit landingssted. Man kunne se, at han kun havde en støvle på, og det tydede på, at han var trådt igennem bunden af båden og havde siddet fast. Båden blev først hævet fra 20 meters dybde af hans ven og kollega Tofte-

gård hal vandet år efter. Efterretningerne siger, at båden var tætnet med cement og hønsetråd. Det kan nu afkræftes, thi båden ligger endnu mosbegrøet ved den øde skov, hvor den blev trukket op. Den var tætnet med asfalt og klude.

Havfiskerne kom udefra

Blandt de første fiskere, der kom udefra, var Ejler Olesen, der i 1926 sendte sit grej med jernbanen til Alken Havnestation og selv tog cyklen fra Hvalpsund, hvorfra han fiskede, til Mossø. Hans barnebarn Leif Olesen, der i dag driver fiskeriet, fortæller: "Han startede med at være medhjælper hos Niels Møller Nielsen (1882 - 1954), der af fag var murer, men søn af Niels Nielsen der i 1906 er registreret med

Til venstre Røde Carl (Jensen), der var makker med Ejler i mange år, men efter et hjertetilfælde måtte han holde op. Det siges, at han "der-efter tuskede lidt rundt." Denne "tusken" var, at han var fagforeningsformand og passede kontrolstedet i Vissing-Voerladegård. Helmuth Jensen var indvandret fisker fra Fyn og overtog Røde Carls plads i båden. (Foto udlånt af Leif Olesen)

fiskeri som erhverv. Fiskeriet med Møller Nielsen gav for lidt, så Ejler begyndte hurtigt for sig selv. Hans første medhjælper var min bedstemor Marie, der roede båden, når der skulle sættes garn. Senere forsøgte han sig med sejlbåd, men det var ikke nemt at regulere farten, så han eksperimenterede med cykelfølge, hvorpå han bandt en sæk, som han sænkede ned i vandet. På den måde kunne han bremse farten af båden, når vandet løb gennem sækken. Han har også fortalt mig om, hvordan de fiskede på isen med garn. Det foregik på den måde, at han lavede et hul i isen og stødte en lang lægte ind under isen og gjorde garnene fast i lægten. Lavede et nyt hul, der hvor lægten nåede

til, og skubbede denne videre og så fremdeles. Når så garnene skulle røgtes, bandt man bare nye garn i enden på dem, der blev taget op, så var de nye garn sat med det samme. Han havde en håndtrukken kælk i overstørrelse, nogle issko med pigge, som kunne bindes på træskostøvlerne."

Den første med nylonsnøre

"I et redskabshus med blændende hvide mure holder en kæmpeskikkelse til". Huset tilhørte Ejler Olesen og var en gammel lade i Dørup, som han for 1.000 kroner fik flyttet og genrejst på sit erhvervede jordstykke ved søen. Den pompøse dør stammer fra Fuldbro Mølle og var en foræring

Stinne (1928 -1994) og Noeberth Olesen ved "havnen". Bemærk den statelige dør i fiskerhuset. Løhmann havde foræret Fuldbros hoveddør til Stinnes far Ejler Olesen.

fra Løhmann til Ejler. Fra det flot anlagte fiskerleje fiskede Ejler i en menneskealder.

Under krigen havde han frihedskæmpere til at bo i huset. Mens de nedkastede våben blev tørret i den store ovn hos bageren i Voerladegård, fandt han ud af, at faldskærmslunerne af nylon kunne bruges. Da snorene var temmelig korte, blev de kun brugt til at sætte kroge på - det der kaldes tjavs. Hermed indskrev Ejler Olsen sig i Mossøs historie som den første, der fiskede med nylonsnøre.

Da Ejler kom til søen, betegnede han det stedlige fiskeri som molboagtigt.

"Når de fanger en ål, fanger a ti" sagde han i et TV-interview med Christian Krtiger i 1965. På dennes spørgsmål om hvad Ejler sagde til, at vinden nu frisker op, svarede han: "Det siger a' it' noget til. Det respekterer a bare". Han var en nøgtern mand, hvilket også fremgår af hans dagbog, hvorfra der her citeres enkelte optegnelser fra 1948:

22/3 stiv sydvestlig kuling. Fisket i Bundgarn 180 pund Sandart. 2 snese Brasen.

23/3 Orkan

27/4 Sandarten falder i pris til 1 kr. pr kg .. Kuling fra sydvest. Var i Skanderborg

22/6 Var ude med trawl fra 4 - 9. Eftermiddag 4 snese ål. Regn

23/6 Trawlede 3 træk, 3 snese ål. Leveret 63 pund til Gantrup Husmoderforening 250 kr. Satte det store Bundgarn ud, ingen fisk.

29/8 Nogenlunde med ål i ruserne. Sydvestlige vinde. Skiftede det lille garn i Dybet. Kølhale Penta. Fik sanitet indlagt.

Således beskrives dagene, men hvad han ikke nævner er alle søfiskernes kamp om vand. Faber fra Ry Nørskov havde

fiskevandet i den vestlige del af søen, da han jo var interesseret i, at så mange ål som muligt kom til åleristen ved Ry Mølle. I 1927 drejede det sig om 8854 kg. Det var mere end det dobbelte af, hvad der blev fanget i resten af Mossø. Ejler forhandlede med skovridder Tønning om lejen af vandet, og de blev enige om meterprisen, men desværre for fiskeren udregnede Tønning lejen horisontalt, mens Ejler tog det for givet, at det var vertikalt. (vestenden af Mossø er kun få meter dyb). Ejler var imidlertid heldig at få testamenteret en sandlod, som gik ned til søen, og det gav naturligvis mere fiskevand. Der var dog nogle omkostninger, som han ikke havde råd til at udrede, så turen gik til Løhmans, der ordnede det således, at Ejler lånte de nødvendige penge, og at han kunne afdrage på afregningen af fisk. Løhmans lempelige ordning gik ud på at afdrage lånet ved ulige ørebeløb. Dvs. at for en afregning på J 0 kr. og 37 øre var de 2 øre afdrag. Det var naturligvis også af interesse for Fuldbro, at der blev mere fiskevand.

Ejlers svigersøn, Noeberth Olesen (1926-1995), kom ind i firmaet i 1960. Det var dog ikke brændende lyst, der fik ham ind i fiskeriet. Han var en stille og beskedn mand, udlært maler og arbejdede som sådan i Skanderborg, men han kunne ikke tåle de dengang nye plasticfarver og begyndte derfor at fiske.

Noeberth udtaler i et interview i Familiejournalen 1980: "Den første uge som fisker tjente jeg 2,27. Og det var heller ikke i 60'erne meget, men så begyndte det at gå den rigtige vej, og i de næste

"Kongen af Mossø" alias Toftegård Møller (1914 - 1994) flår skindet af en ål.

20 år levede jeg af at fiske i Mossø. De sidste år har jeg ikke rigtigt kunnet leve af fiskeriet, fordi mange af lodsejerne selv fisker, og så bliver der ikke nok tilbage til dem, der skal leve af det." Som makker havde han Christian Nielsen, "Hurtig-Carl", der også havde fisket med Ejler. Chr. Nielsen var oprindelig murerarbejdsmand, men han havde i modsætning til Noeberth valgt erhvervet på grund af "det frie liv i den fri natur". Men de sidste mange år var det Noeberths kone Stinne, der var med til

at drive fiskeriet både på søen og i land. I dag driver deres søn Leif Olesen familieforetaget videre som bibeskæftigelse, og han sælger som bedstefaderen stadig fangsten til Fuldbro Mølle.

I 1925 - lidt før Ejler Olsen - kom en anden indvandrer til søen. Det var Morten fra "æ' klit". Han var høj og rundet af en slægt, hvis mænd i decinier havde drevet havfiskeri på Vestkysten. Han var født på Holmsland Klit og fik landingssted lidt vest for Ejlers plads, hvor den nuværende spejderplads er. Morten Jensen udtalte engang under krigen "Jeg har fisket her i 18 år og hele tiden længtes mod æ hav, men konen er fra Mossø. Men jeg blev ked af det evige smadder med Gødelsens tilsanding". Selvom han var i eksil, blev han nu ved "det bette vandhul" til sine dages ende i 1975. Morten led af sygdommen Set. Veitsdans

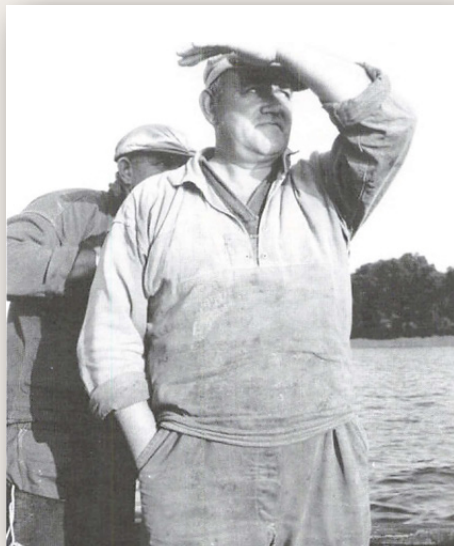
(en slags rystesygge), men mirakuløst kunne han, når han havde fået spiritus, undtagelsesvis gå og cykle lige, og nok så mærkeligt kunne Morten som den eneste cykle i sandet lige ud til båden. Hvis han havde fået noget at drikke, sagde han: "A' kom dælmfo uskyldig i et".

Morten var heldigt se) v blevet reddet, men i januar 1957 deltog han selv i en redningsdåd. Han observerede en båd i nød. Det var gået galt for Emil Petersen og

Jens Daugård, netop som de havde fået det tiende garn op. Tre store søer slog ind over båden, der bordfyldtes og sank med Emil. Jens Daugård fik fat i et hyttefad, de havde haft på slæb. Men han fik benene viklet i garnene og mistede bevidstheden. Morten Jensen fik ham fri, og gav ham kunstigt åndedræt. Emil Petersen kunne han ikke se i den oprørte sø. Jens Daugård overlevede. Morten fandt ni måneder senere liget af sin stedsøn Emil drivende i overfladen.

Blandt de øvrige fiskere omkring Dørup var Axel "Sjællænder" Hansen, der livet igennem bevarede sin fødeøs sprog, og han blev da også, skønt han døde i Vrold, begravet på Sjælland. Han var berygtet som skipper, idet han fordrede fuldstændig præcision. Under en fest på møllen, hvor Axel blev han budt op af fru Løhmann, viste han sin dannelse ved at svare "Nej tak, de principper bruger jeg ikke". Han flyttede ned til Skanderborg Sø og fiskede derfra, til han døde i en høj alder.

En anden fisker fra Voerladegård var Peter Møller, der var søn af førnævnte Niels Møller. Peter Møller var Toftegårds ærkeuven, men åbenbart godt gift. For om Kirstine Møller læses i et udateret udklip: "Fru Møller hjælper med Bundgarnets røgtning. Hun lider ikke af angst for Pletter. Hun læsser med et håndelag, der er et Karfolk værdigt. Denne dame afslører en virtuos kunnen i at slå dobbelt halsstik. Et dejligt liv i slid og slæb". Peter Møller døde i 1942, 30 år gammel, af tarmslyng og nåede ikke at flytte ind i det nybyggede hus. Det var fynboen Helmut, der så flyttede ind hos "den glade enke". Efter at

Fisker Sigvald Manfred Møller (1914 - 94) skygger for en gangs skyld for skipper Toftegård. (Foto Dieter Kopernus)

Noeberth i 1960 havde overtaget Helmut's plads hos Ejler Olsen, fiskede Helmut en tid med Morten Jensens søn Magnus, men han tog med "den glade enke" tilbage til Fyn, da. Børge Lund kom til Fuldbro. Helmut vejrede hurtigt, at Lund ikke mindede det mindste om Løhmann.

"Kongen af Mossø"

Hans Jørn Møller købte navnet Toftegård, efter den gård han havde tjent på. Han kom i sin soldatertid ofte på besøg hos sin søster Anna Møller, der var gift med fisker Christian Michael Eriksen i Boes.

Toftegård, der kom fra Lydum, blev med egne ord "hængende" og fiskede lidt med kroge. Han var betaget af den omegn, som han fandt smukkere end noget andet sted og slog sig i 1933 ned ved søen. Efter

at have boet til leje forskellige steder købte han i 1938 40 tønder land med tilhørende vand for 2.000 kroner.

Toftegård startede som Ejler Olsen med en sejlbåd, hvor han sagtnede farten med en sæk, men han gik hurtigt over til motorbåden. Men til vinterfiskeriet indførte han noget nyt. Toftegård trak i seletøjet der skulle trække slæden og iført snabelskøjter. Der er ingen tvivl om, at han er den hurtigste skøjteløber, der nogensinde har været på søen.

Med sin store næse kunne Toftegård lugte, hvor fiskene var, men han var ikke ligefrem fleksibel, så hans skiftende makkere skulle vare sig, thi når Toftegård kløede sig i håret, var de klar over, at de

havde fej let. Mere end en gang har en af dem måttet spæne, så snart de var kommet i land. I 1952 fik han så en makker, der holdt hans fisketid ud nemlig Sigvald Møller.

Sigvald var Toftegårds bror, og han havde fisket fra Esbjerg siden sin tidligste ungdom og var under krigen kommet til England, hvor han fiskede i Det irske Hav. Men efter tyskerne havde beskudt ham, bevarede han et livslangt had til dem.

I 1952 fiskede Sigvald ved Gøteborg, og på søsterskibet havde hans søstersøn Knud Eriksen fra Boes fået hyre. De havde hilst på hinanden om aftenen, men næste morgen var søsterskibet sunket med mand og mus. Derefter gik Sigvald i

land og flyttede til Dørup, hvor han faldt til. Så venlig var Sigvald, at ingen gæst gik tørstig fra hans bord. Han fortæller til natur-skribenten Muus P.: "Det er let at fiske her, og vi kan altid komme i land, hvis det passer os, men driftsudgifterne til ferskvand er ikke mindre end til saltvand. Det tiltaler mig mere at kunne fiske hele året end at ligge stille visse tider."

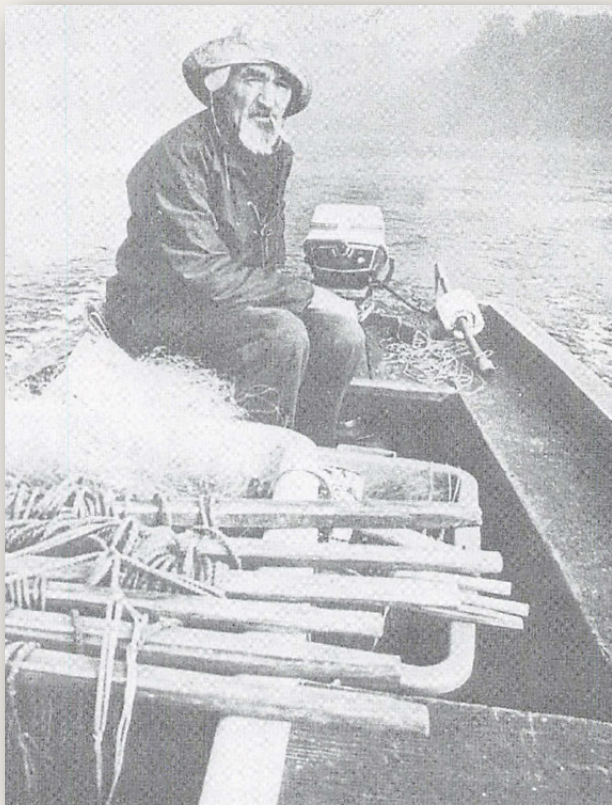
Samme Muus P. skildrer også sit første møde med brødrene ved landingsstedet: "Der høres en stemme: Æ vind er po'. Der er ingen tvivl. Der står en vestjyde bag de

Dagens fangst fremvises for hans trofaste hund "Anja". Blandt Teltegårdsfangster vil det blive stående at han i 1955 fiskede en oldtidsbåd op fra søen, den kom på museum hvor den nu kan beses. Hans pram ligger nu i havnen i Den gamle by i Århus.

ord - to, endda. De dukker op skulderbrede og svære i fodtrinet. Det sidste høres grundigt, da de går over landings slidsken. De siger ingenting." Men Muus P. kommer med på fisketuren, "Aldrig har min gamle lystfiskerkasket modtaget mere væde end på denne tur. Mossø kan virkelig rulle sig ud, og hun kan opvise i al fald tre meter mellem bølgetoppene. Derefter passerer vi de to første bundgarn under sejladsen, da båden ville have rykket både pæle og flået bundgarn under røgtningen. Så er der mere smult vande ved tredje bundgarn. Det vælter ind over rælingen med store brasen. Der er fire kilos gedde og snesevis af sølvblå sandart. Geder er som rotter, siger Toftegård. De tager alt, og i velsmag når de ikke sandarten til rygfinnen."

Under et af fiskernes ålegilder på Hotel Dakbjerg, der i 1948 blev solgt til Viby kommune, kom politiet i tanke om, at fiskerne, når de var tørstige, ikke drak vand, selvom det var et afholdshotel. Ved stormen på hotellet undslap Toftegård på cykel, mens Ejler sad uhjælpelig fast i et vindue. Under flugten kørte Toftegård så hurtigt, at han kørte en ko ned. Det stod at læse i Demokraten, men da avisen

Den fuldbefarne sømand og politiker Holger Viveke som fuldt accepteret Mossøfisker

derudover usandt skrev, at serveringsdamerne var halvt afklædte, opsagde han sit abonnement og meldte sig ud af socialdemokratiet og ville aldrig siden bare høre om socialdemokrater.

Man skulle ikke sige Toftegård imod. Kun hans kone Erna Madsen, der havde været kokkepige på Hem Odde, kunne standse ham. Hun, der ellers ikke var meget talende, kunne med et ord med blikket hævet fra strikketøjet stoppe ham; "TOFTEGÅRD".

Så blev han stille som en mus.

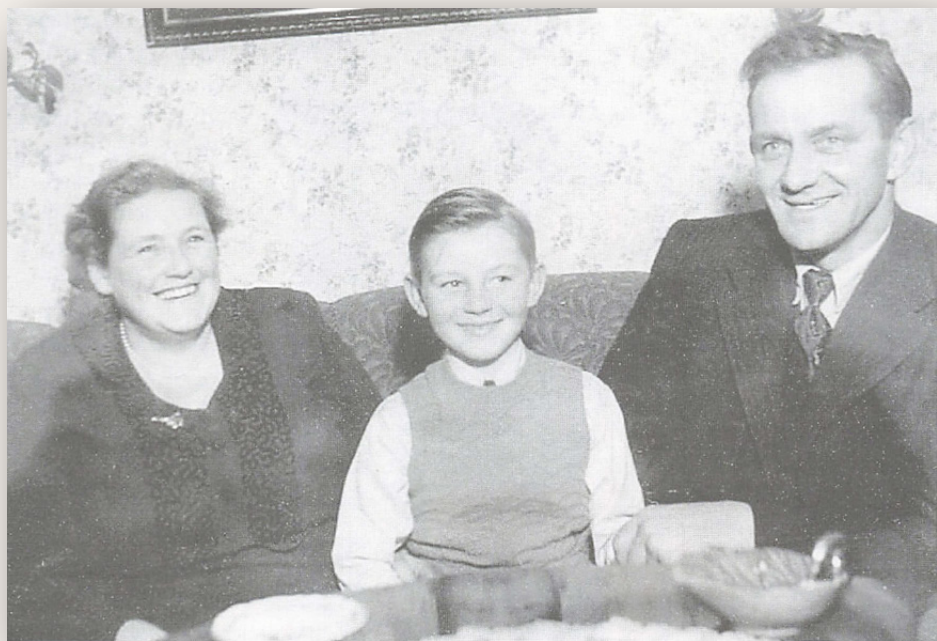
Men ingen har betvivlet, at han var "Kon-
gen af Mossø". Hans ord var lov. Den flinke
og hjælpsomme købmand i Tåning, Jens
Arne Nielsen, skulle hver lørdag levere
en kasse Tuborg til Toftegård. Men under
ølstrejken var det umuligt. Jens Arne viste
stor opfindsomhed og fik af snørklede
veje fremskaffet en kasse Neptun. Men
Toftegård handlede der aldrig mere. End-
sige talte til Jens Arne.

I 1975 holdt han op med at fiske for i
stedet at pleje sin syge kone, der døde i

1979. Men han fortsatte med at ordne
garn og forsøge at holde sønnen Jørn "i
ørerne" indtil han døde i 1990.

De brave jyder

En københavnsk journalist skrev i fyrrerne
om fiskerne. "Man bliver misundelig på
disse brave jyders sorgløse og ubekym-
rede tilværelse." Men mere end een gang
har der været trange tider, når fiskeriet
ikke gik godt. Om vinteren kunne de lave
sivsko, og om sommeren kunne de tage
et ekstrajob. Ejler Olesen var nogle gange
dørmand på Hotel Hem Odde, Svend
Fisker kunne tjære tag. Når han tjærede
Skanderborgs til dato højeste hus var det
en veritabel folkeforlystelse at se på hans
virtuose adfærd på taget. Og det var uden
sikkerhedsforanstaltninger, for Svend var
ikke bange for noget. Marius Eriksen tog

*Et sjældent ophold i stadsstuen i 1950 med den vandkæmmede Jørn Møller, mellem Erna og
Toftegård, der også er i en uvant rolle i jakkesættet. (Foto udlånt af Lizzie Møller)*

ud som daglejer, men "kongen af Mossø", Toftegård, fandt den snedigste ekstra næringsvej. Han lavede cykelstald på sin grund. Når cyklisterne kom i tusindvis til motor- og motorbådsløb på Hem Odde, havde han en aftale med landbetjenten om, at han dirigerede dem ind til Toftegård, der tog 10 øre pr. cykel i parkeringsafgift.

De "brave" fiskerkoner fiskede som Ejlers kone Marie, der var "en ferm lille kylling til at fiske", og det samme var hendes datter Stinne. Toftegårds Erna og Sigvalds kone Karen Margrethe, der var kokkepige på Fuldbro Mølle, klarede kroge hver dag, og Svend Fiskers kone Ritza satte kroge, piskede nettene rene og forsynede samtidig det halve Alken med blomster fra den lille have ved jernbanevognen. Det har ikke været dårligt at leve med søen, og som en gammel fisker sagde: "Bare man har godt med knudegele i sulekælderens, siv nok til sivsko og brænde nok til ovnen, så har man ro i sindet".

En fremmed fugl

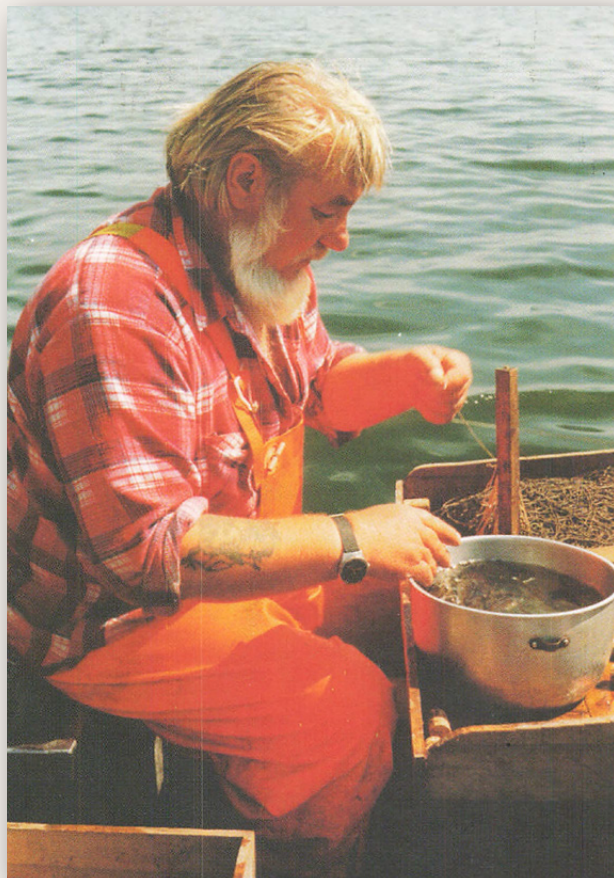
I 1949 købte Holger Viveke en grund ved Alken og ombyggede en gammel tyskerbarak fra Ry flyveplads. I 1973, da han stoppede i Folketinget, flyttede han fast hertil og blev naturligvis modtaget med en del skepsis, da han begyndte at leve som fisker. Men da Holger har været en dygtig forhandler, fik han, efter at have budt Toftegård og Sigvald samt Ejler og Noeberth på tilpas våde frokoster lov til at sætte kroge på deres vand. Han havde et affholdsflag, og når det blev hejst, vidste fiskerne, at Holger ville byde på en snak

og en dram. Med sin humoristiske sans og viden fra sit omfattende virke, kunne han gøre sig nyttig i Alkens lille bysamfund. Han holdt også gravøllet, da Sigvald kom ulykkeligt af dage. Som medlem af overfredningsnævnet fik han udvirket den store fredning af Mossø i 1971, og som der står på mindestenen ved Mossøs østlige bred "Aktiv i modstandskampen, medstifter af SF og initiativtager til fredningen af Mossø".

Holger Viveke skriver i sin erindringsbog "Bagbord om": "Kun naturens rytme bestemmer min dagligdag. Jeg sidder med min kaffe og smøg og hilser den gryende dag, for så at ro ud på vandet for at hive mine kroge eller garn. Vejrliget gør ikke den store forskel, enhver naturstemning skaber sin atmosfære. Her har jeg noget af Danmarks bedste fiskevand. Kun vinteren og kulden driver mig nogle få måneder om året til hovedstaden". At han blev mere end accepteret vidner følgende Mossø-mundheld om: "Om foråret kommer viben - og Holger."

Den sidste fisker

Jørn "Tøf" Møller, der døde i 2002 kun 57 år gammel, var den sidste trawlfisker i Mossø. Han blev født i 1945 og adopteret straks efter fødslen. Det talte man ikke højt om på den tid, og først sent i livet fandt han ud af, at han biologisk stammede fra fiskere på Tunø. Jørn var "fuld af kunster", som adoptivfaderen Toftegård ikke altid beundrede. Da Jørn med sin salonriffel havde skudt til måls på garageporten, var det ikke helt godt, at kuglerne var gået gennem porten og havde ramt

*Tøf i det daglige arbejde med at sætte agn (smelt og hork) på krogene. Han satte som regel mellem 2 og 3.000 ud.
(Foto Dieter Kopemus)*

Tofttegårds nyindkøbte bil. Jørn kom forgæves i lære og stak som 15-årig til søs fra Esbjerg. Skæbnen ville, at skibet fik maskinskade og måtte gå ind til Thyborøn, hvor han så fik hyre med en fiskerbåd og blev senere fiskeskipper sammesteds. I Thyborøn blev han gift med fiskeskipperdatteren Lizzie, der i 1975 flyttede med sin

mand til hans barndomsland.

Da han kørte hjem, overtog Jørn Tofttegårds båd, der imidlertid var udslidt og rådden, så Jørn Møller, der blev kaldt

”Tøf”, købte en kutter fra Thyborøn, som han efter sin gode moder døbte Erna. I begyndelsen havde han Sigvald som makker, men med det mere moderne grej kunne han fiske alene, og Sigvald måtte til sin store fortrydelse nøjes med at hjælpe i land. Tøf var klar over, at han var helt afhængig af lodsejerne, der på det tidspunkt kunne leje vand ud til lystfiskerforeninger til priser, som en erhvervsfisker ikke kunne betale. Til antydning af forholdene skal her fremlægges lejekontrakten med Boes Søgård 6/2

1994. Årlig leje kr. 24.000. Hver sommer leveres herudover 20 kg store ål. Ejeren forbeholder sig ret

til lettere fiskeri med max. fire ruser, 15 net og 300 kroge. Aftalen omfatter ikke skaldyr.

Trods sagkundskabens udsagn var der mange lodsejere og lystfiskere, der chikanerede den sidste erhvervsfisker, selv om han fuldt lovligt drev trawlfiskeri ved

de ferske vande. Det blev så meget, at Tøf i Ferskvandstidende april 1991 i en artikel "Til fremme af forståelsen" måtte forsvare sit erhverv ved at gøre opmærksom på, at fiskeriet med bundsøgende redskaber var startet allerede i 1938, og han skriver: "Hvis jeg skulle være mere effektiv end alle Mossøfiskerne tilsammen, så burde jeg en gang, når jeg dør, udstoppes og sendes på fiskerimuseet."

Han slutter: "Jeg er en besindig mand, der i øvrigt tit har mødt lystfiskere på søen, hvor jeg er i min gode ret til at jage de pågældende af Pommern til. Jeg gør det ikke, selv om de fisker på det vand, som jeg betaler for. Hvorfor skulle jeg ødelægge deres fridag, selvom de kigger nedladende på en erhvervsfisker og ikke vil hilse"

Tøf var nu langt fra en bitter mand. Han sad ofte i fiskerhuset og fintænkte eller læste. Og han havde en fantastisk evne til minutiøst at kunne huske, alt hvad han havde læst, hvad enten det var Illustreret Videnskab, Østjysk Hjemstavn eller bøger om pol -ekspeditionerne. Samtidig kunne han karakterisere personer med en dræbende ironi, der alligevel altid havde en næstekærlig forsonende drejning. Der er ingen ende på beretningerne om hans påfund og utrolige tildragelser, men et enkelt minde står mur- og nagelfast: Hønsehuset. Som den lovlydige borger han var i et fredet område, ansøgte Tøf alle råd og instanser om tilladelse til at opføre et hønsehus. Det står der endnu, tegnet af Jørn Møller, med en indhegning, som selv de dygtigste høns ikke kan forcere og hans smukt lavede skilt over porten: EIER

MACHT FREI. Hønsene har dog også altid løbet frit om på grunden, da porten aldrig har været lukket.

I 1994, da fiskeriet ikke var så godt, søgte han et job som kok. Det skal straks siges, at han mærkværdigvis ikke fik jobbet, men restauratøren har gemt ansøgningen, hvor J. Møller (i uddrag) fortæller om sine evner:

"Et andet eksempel på mine små tryllerier er min budding. Engang lavede jeg en rombudding, der havde form som en ugle. Øjnene på buddingsfuglen var jordbær, og næbet var lavet af en halv brunkage. Det var noget jeg selv havde fundet på, og de folk, der var til stede, var stumme af overraskelse, enkelte var helt højtidelige. Min svage side er melboller. Selv om jeg skærer bolledejen i hundredvis af stykker, er det som om, de var lavet af kviksølv. Bollerne svømmer søgende rundt i vandet, til de alle sammen har fundet hinanden, hvorefter de forenes i en kæmpebolle, eller i bedste fald i to, der er halvt så store som kæmpebollen .. Det kan jeg godt se ikke er så heldigt, men måske kan vi sammen finde ud af et menukort, der gør melboller overflødige

NB. Jeg kan desværre ikke selv køre på handel og sådan noget, da jeg har mistet mit kørekort på grund af spritkørsel."

Han var ikke noget dusin-menneske og efter begravelsen i Voerladegård Kirke, der var fyldt til bristepunktet, skrev nu afdøde fisker Preben Noer fra Thyborøn følgende mindeord:

"Møller kom som ung knægt til Thyborøn, hvor han ville være fisker. Han kastede sig ud i erhvervet med ildhu, og i

løbet af få år havde han ved snilde og megen kunnen erhvervet sig sit eget fartøj.

Han forlod dog egnen igen efter at have afhændet sit skib, idet han skulle tilbage til hjemstavnen for at overtage geschæften efter sin far. Denne var fisker på Mosø, og nu gik en drengedrøm i opfyldelse for Møller, som længtes hjem til den storslåede natur i det frodige Østjylland. Hvor godt dette fiskeri udviklede sig, tør jeg ikke gætte på, for som enhver dreven

fiskeskipper overdrev han i hvert tilfælde aldrig. Man havde blot på fornemmelsen at det ikke var så ringe endda.

Men han vil aldrig blive glemt på Nord-søen, det tør jeg vist godt sværge på, som en mand med en sjælden jysk lune, som aldrig lod sig fornægte.

Hvem anden end Møller kunne finde på, efter først totalt at have drevet sin skipper til vanvid og blive smidt i land, at møde op på skipperens bopæl selv samme

Vinterhavn ved Toftegårds landingssted øst for Hem Odde. Forrest båden Gl. Skagen med sin 15 HK motor med trælejer, bagved Tøf's trawler Erna, og til højre "det lille fiskerhus med den fantastiske udsigt", bygget af Toftegård i 1938. (Foto: Dieter Kopernus)

eftermiddag og søge hyre. For han havde hørt, at skipperen manglede en mand. Naturligvis blev han genantaget”.

Jeg besøgte ham tit og ofte i det lille fiskerhus med den fantastiske udsigt. Atmosfæren i huset var ganske speciel og emmede af råhygge. Møller ved skrivebordet, der lignede et sandt galleri af papirer og fiskeritidender af enhver afskygning og kun nødtigt gav plads til telefonen, som syntes at forsvinde i et fint, tætmasket net af spindelvæv. Han var som vanligt i gang med en længere redegørelse i tågerne fra den uundværlige Cecil, som hvilede usikkert i det alt for mætte askebæger. Joh, det her var jysk hygge, så det battede,

Engang jeg kom derned, kunne jeg på afstand høre, at der var en vild diskussion i gang. Foruden Møller befandt to turister sig i huset - en tysker og en nordmand. Emnet var ”verdens bedste”, og ifølge Møller var danskerne bare bedst til alt. Vi havde speedwaykøreren Ole Olsen, håndboldpigerne og bokseren Brian Nielsen. Det fik til sidst tyskeren på sit noget gebroknede dansk til at spørge, om der da ikke var noget, tyskerne var verdens bedste til. ”Jo”, svarede Møller rapt, ”tausand kilometre zuryck - mit panser”. Det kunne lukke munden på tyskeren, mens nordmanden nær havde spyttet gebisset ud i beg ej string.

Humoren var en ledetråd for denne herlige viking, og jeg forestiller mig, at han nu sidder i Valhalla i gode venners lag ved det lille fiskerhus ved søen. Her vil han sidde og holde hof med sin sammensvorne ”hird.”

Jørn Tøf Møller, der på sygehuset bevarede sin humor og joviale væremåde, vidste, at han ikke kom til at fiske mere, så han bad sine venner om, at de ville få båden ”Erna” på land. Samme dag det skete, døde han - den sidste erhvervssøfisker.

Alt til dambrug hav- og ålebrug

Klækkeudstyr
Transport og sortergrej
Iltfordelere
Foderautomater
Fugleværn
Aluplader
Baljer
Spande
Handsker

Udlevering af varer:

Mandag-fredag:
Kl. 7.30 - 11.30

Alt i plastrør og slanger
og tilhørende fittings

*Vi er med til
at sikre bredden*

Vestermarken 3 • 8765 Klovborg
Tlf. 70 23 12 18 • mail@midtjysk-akva.dk
Se netbutikken på: www.midtjysk-akva.dk

Midtjysk Akva

FERSKVANDSFISKERIBLADET

REDAKTION

Bjarne Bach,
Væthvej 51, 8870 Langå
Tlf. 2169 9200
kasserer@ferskvandsfiskeriforeningen.dk

INDLEVERINGSFRISTER

Indlevering af redaktionelt stof og annoncer
til næste blad skal ske senest
den 10. januar 2024.

TRYK

Rabøl A/S, Søndergården 8, 9640 Farsø,
Tlf. 9863 1061

Annoncer:

Henvendelse vedr. annoncer til
Rabøl A/S
Tlf. 9863 1061
e-mail: ferskvand@rabol.dk

Stof til bladet indsendes til redaktionen som e-mail,
på USB-stick eller CD-ROM. Bladet påtager sig intet
erstatningsansvar som følge af trykfejl i annoncer.
Bladets artikler udtrykker ikke nødvendigvis
foreningens officielle politik.

FORSIDEFOTO:

Små kommende lystfiskere, ved Gudenåen,
taget af Bjarne Bach

B

DANMARK

PP

FERSKVANDSFISKERIBLADET

Væthvej 51
8870 Langå

